

**การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์***
BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING PEOPLE'S POLITICAL
PARTICIPATION OF BU PHO SUBDISTRICT, AT LAM PLAI MAT DISTRICT,
BURIRAM PROVINCE

กิตติพร คำสุข, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุมาลี บุญเรือง
Kitipat Kamsuk, Thatchanan Isradet, Sumalee Boonrueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: manamana082951@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและ 3. นำเสนอแนวทางกับการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรของทาร์ ยามาเน่ ได้จำนวน 361 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.800^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการส่งเสริมประชาชนไทย เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาข้อสรุปที่เกิดประโยชน์สูงสุด

*Received February 22, 2024; Revised March 10, 2024; Accepted March 21, 2024

ต่อสังคม เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึกในเรื่องของมารยาทที่ดีให้กับประชาชนและคนรุ่นหลัง

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วม; ประชาชน

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the level of political participation of the people. 2. To study the relationship between Buddhist principles and the political participation of the people; and 3. Present guidelines and application of Buddhist principles. A combined method of research is used to promote the political participation of citizens. Quantitative research Data were collected using a questionnaire. Who are 18 years of age or older? A sample group of 361 people was obtained from Taro Yamane's formula. The data was analyzed using a ready-made statistical program. Qualitative research Data were collected from 10 key informants or people using structured interviews. Data were analyzed using content analysis techniques.

The results of the study found that: 1. Application of Buddhist principles to promote political participation of citizens. The overall picture is at a moderate level. The relationship between the principles of Aparihaniyadhamma and the political participation of People in Bu Pho Subdistrict Lam Plai Mat District Buriram Province as a whole has a positive relationship at a relatively high level ($R = 0.800^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level. Therefore, the hypothesis is accepted 3. Guidelines for applying Buddhist principles to promote political participation of people in Bupho Subdistrict. Lam Plai Mat District Buriram Province It promotes the political participation of the people. It promotes democracy to express opinions, listen to problems that arise in the community, and find conclusions that are most beneficial to society. It creates unity among the group. And instill the subconscious mind of good manners in people and future generations.

Keywords: Application of Buddhist Principles; Participation; Population

บทนำ

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับบัญญัติไว้ว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองประเด็นใดได้บ้าง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของระบบทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบ ประชาธิปไตยสังคมใด จะมีความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงย่อมมีระดับความเป็น ประชาธิปไตยสูง ในทางตรงข้ามสังคมใดประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้น มีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ กล่าวได้ว่า หัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน ซึ่งนอกจากเป็นการสะท้อนการยืนยันในสิทธิเสรีภาพ ของสมาชิกในสังคมแล้ว ยังเป็นการยืนยันถึงความ เสมอภาคของสมาชิกของสังคมอีกด้วย ซึ่งในส่วน ของกระบวนการทางการเมืองนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแท้จริง คือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมกิจกรรมเหล่านี้ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมืองรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาลการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมือง เหล่านี้คือกระบวนการทางการเมืองซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและองค์ประกอบทางการเมืองที่ครอบคลุมระบบปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองทั้งหมดจะทำให้เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและองค์กรทางการเมืองได้ชัดเจน (ศิริพิมพ์ ศรีบัลลังก์ และจิราภรณ์ คำจันทร์, 2565)

ในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต่างก็ได้อบรมรับว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย เพราะการปกครองในรูปแบบของประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้ก็ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการปกครอง การบริหาร โดยการเลือกตัวแทนของตนเองอย่างเสรี (ณัฐพล บุญยพิพัฒน์, 2562) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในส่วนที่ 10 ว่าด้วยแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 พอสรุปได้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยทุกระดับ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการทางเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนา การเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกระดับให้

สามารถแสดงความคิดเห็นและสนองความต้องการของชุมชนในพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ ภาครัฐได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นทั้ง เป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นดัชนี ชีววัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับ ความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ พิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ นักวิชาการทางรัฐศาสตร์บางกลุ่มจึงถือว่า การพัฒนาทางการเมือง คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย (กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นหลักที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและคุณภาพของประชาชน หากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ทำให้ประชาธิปไตยไม่มีความมั่นคงยั่งยืน และเป็นเหตุให้เผด็จการครอบงำได้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนจะต้องมีการตื่นรู้ทางการเมืองและสนใจการเมืองมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมือง

สำหรับพื้นที่ในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำป้านมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับที่น้อยมากซึ่งประชาชนบางกลุ่มยังขาดความสนใจทางการเมืองและขาดความใส่ใจในกิจกรรมทางการเมือง และประชาชนบางส่วนก็ยังไม่มองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นเรื่องของผู้ปกครอง และผู้นำเท่านั้น และมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพียงแต่ทำตามหน้าที่ที่กฎหมายบังคับ และเพื่อไม่ถูกตัดสินโทษบางอย่างเท่านั้น (จิราภพ ทวีสูงส่ง, 2566) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำป้านมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาอันเป็นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมี

ความเข้าใจและใส่ใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,667 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน จากสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปคน ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนในตำบลบุโพธิ์ และประชาชนในตำบลบุโพธิ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) 3 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักอปริหานิยธรรม และตามตัวแปร 3 ด้าน

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertie) ประกอบไปด้วย สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามปลายเปิด

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวม ดังนี้ 1. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนจำนวน 361 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ค่าความสัมพันธ์ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.06	1.02	ปานกลาง
ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.24	0.97	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมของชุมชน	2.82	0.81	ปานกลาง
ภาพรวม	3.04	0.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$, S.D.=0.93)

1. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้รับรู้กติกาข้อบัญญัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ได้รับรู้หรือศึกษาเกี่ยวกับสถานที่หน่วยเลือกตั้งและสิทธิในเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสม่ำเสมอ เห็นด้วยกับการให้ความเท่าเทียมกับสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้ง และการลงคะแนนเสียงโดยปราศจากการข่มเหง เห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มีอำนาจในการให้ข้อมูลข่าวสารภาวะเบี่ยงข้อบังคับใน

การเลือกตั้ง ตามลำดับ 2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้รับทราบการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ แสดงเจตจำนงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการชักชวนให้ประชาชนร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองเลือกตั้ง ได้รับรู้เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงอย่างถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย และหลักจริยธรรมที่ถูกต้อง ได้รับรู้เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงอย่างถูกต้องตามหลักประชาธิปไตยและหลักจริยธรรมที่ถูกต้อง ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามลำดับ 3. ด้านกิจกรรมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้เข้าร่วมประชุมรับฟังข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนเสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ได้สนับสนุนให้สตรีผู้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการต่อต้านหรือสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานในชุมชนอย่างประณีตประนอม ท่านได้มีส่วนในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชุมชน ได้มีส่วนในการดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชุมชน ตามลำดับ

2. หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมาก ($R=.809^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมาก ($R=.855^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการส่งเสริมประชาชนธิปไตย เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุม และหาข้อสรุปที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม อีกอย่างหนึ่งเป็นการเอาใจใส่ของผู้นำชุมชนที่มีต่อประชาชน และแสดงถึงความสามัคคีความเป็นหมู่คณะของประชาชนอีกด้วย 2. พร้อมเพรียงกันประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึกในเรื่องของมารยาทที่ดีให้กับประชาชนและคนรุ่นหลัง รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย และแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เป็นการรักษากฎระเบียบขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่ประชาชนในชุมชนปฏิบัติสืบต่อกัน และเป็นการรักษาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม และอนุรักษ์สืบทอดกันไปอย่างยาวนาน แต่การไม่ยกเลิก

หรือล้มล้างนั้นไม่ใช่ว่าถูกทั้งหมดเสียทีเดียว หากจะยกเลิกหรือแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อหาข้อตกลงและความเห็นชอบจากประชาชนเสียก่อน เพื่อไม่เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง 4. ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็นวัฒนธรรมของชาวไทยที่มีมาแต่ช้านาน เป็นสิ่งที่ดีและควรทำในหน่วยงานของท่าน หรือชุมชนของท่าน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรที่จะสั่งสอนทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ปฏิบัติตาม เช่น องค์กร ก็ควรให้ความเคารพต่อผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า หรือผู้บังคับบัญชา เพื่อนำคำสั่งสอนหรือคำแนะนำของท่านมากเป็นแนวทางในการทำงาน และเป็นการแสดงความเคารพต่อพวกท่านด้วย จึงควรนำไปเป็นแบบอย่างในการทำงาน และทำให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น 5. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรีและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นการให้ความเท่าเทียมแก่สตรีที่อยู่ในชุมชน และเป็นการส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการทำงานในชุมชน เพื่อเกิดความเสมอภาคในชุมชน และให้เกียรติซึ่งกันและกัน 6. เป็นการรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ และวัดวาอาราม ไม่ให้เสื่อมโทรม และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ช่วยกันรักษา เพื่อเป็นสมบัติของชุมชน และปลูกฝังให้คนรุ่นหลังรู้จักคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้คนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษ์ และให้อยู่คู่ชุมชนอย่างยาวนาน 7. ให้การอารักขา ค้ำครอง อันชอบธรรมแก่ภิกษุ สามเณร เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่ดีงามให้คงอยู่ด้วยการให้คุณค่าของผู้นำทางความเชื่อ หรือผู้นำชุมชนในการแสดงออกทางการเมืองอย่างเหมาะสมการฟังคำแนะนำจากผู้ที่เป็นเคารพในเชิงของการชี้ถูกผิดเหมาะสม การแสดงออกต่อผู้ประสบการณ์ในการแสดงออกต่อประเด็นทางการเมือง หรือสิทธิทางการเมืองอย่างเหมาะสม อันจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง พระสงฆ์สามเณร เป็นบุคคลที่พึงเว้นการให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และรวมเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนให้คนมันเพียรทำความดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมุกดา เตจ๊ะสา (2558) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาล ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสร้อยทอง ปญญาวุธ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ

ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามหลักอปหิณยธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการไปรษณีย์ และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก และด้านการประชุมและปรึกษาหารือ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ หลักอปหิณยธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.800^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานหลักอปหิณยธรรม โดยภาพรวม กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=0.980^{**}$) หลักอปหิณยธรรม โดยภาพรวม กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=0.980^{**}$) หลักอปหิณยธรรมโดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านกิจกรรมของชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=0.928^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเรือน เนียมปาน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับบทบาทในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง สถานที่ที่พบปะพูดคุยประเด็นการเมือง ความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม ความเป็นปึกแผ่นของคนในชุมชน กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ สุพงษ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง

ด้านการร่วมรณรงค์การ เลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านหลักอภิปรายนิยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองฯ ด้านการดำเนินการเลือกตั้งและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยในด้านการร่วม รณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง นอกจากนี้ในด้านการ ดำเนินการเลือกตั้งมี ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลางกับด้านการ ร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้าน การตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ ด้านการร่วม รณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับสูงกับด้านการตัดสินใจทางการเมือง

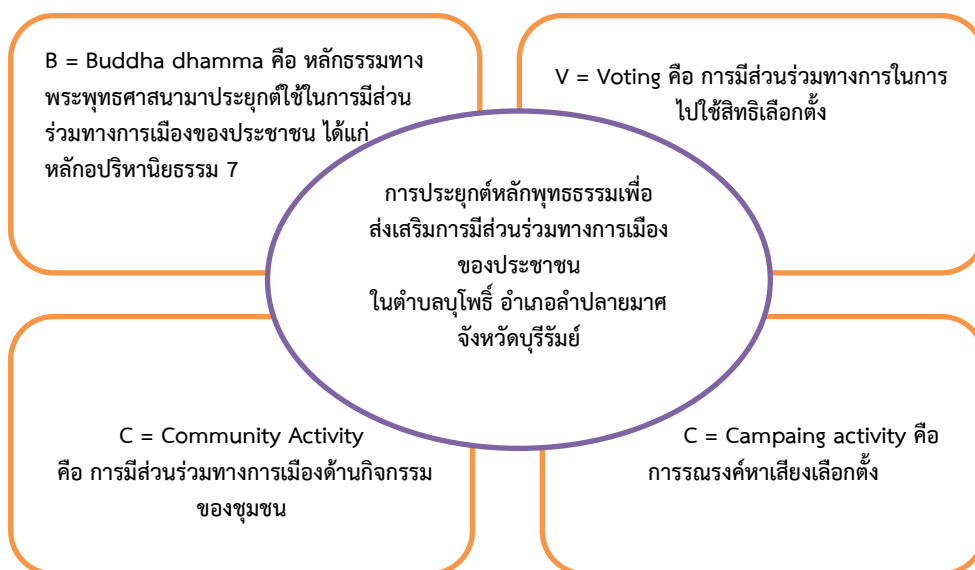
3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า หมั่นประชุม กันเนื่องนิยม เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการ ส่งเสริมประชาชนเพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุม และหาข้อสรุปที่ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม อีกอย่างหนึ่งเป็นการเอาใจใส่ของผู้นำชุมชนที่มีต่อประชาชน และแสดงถึงความสามัคคีความเป็นหมู่คณะของประชาชนอีกด้วย พร้อมเพรียงกันประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการปลูกฝัง จิตใต้สำนึกในเรื่องของมารยาทที่ดีให้กับประชาชนและคนรุ่นหลัง รวมไปถึงการเป็น แบบอย่างที่ดีด้วย และแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เป็นการรักษากฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงานที่ประชาชนในชุมชนปฏิบัติสืบต่อกัน และเป็นการรักษา ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม และอนุรักษ์สืบทอดกันไปอย่างยาวนาน แต่การไม่ยกเลิก หรือล้มล้างนั้นไม่ใช่ว่าถูกต้องหมดเสียทีเดียว หากจะยกเลิกหรือแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชน ก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อหาข้อตกลงและความเห็นชอบจาก ประชาชนเสียก่อน เพื่อไม่เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็น วัฒนธรรมของชาวไทยที่มีมาแต่ช้านาน เป็นสิ่งที่ดีและควรทำในหน่วยงานของท่าน หรือ ชุมชนของท่าน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นแบบอย่างที่ดีที่สมควรที่จะสั่ง สอนทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ปฏิบัติตาม เช่น องค์กร ก็ควรให้ความเคารพต่อผู้ที่มี ประสบการณ์มากกว่า หรือผู้บังคับบัญชา เพื่อนำคำสั่งสอนหรือคำแนะนำของท่านมากเป็น แนวทางในการทำงาน และเป็นการแสดงความเคารพต่อพวกท่านด้วย จึงควรนำไปเป็น แบบอย่างในการทำงาน และทำให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรีและให้ เกียรติซึ่งกันและกันเป็นการให้ความเท่าเทียมแก่สตรีที่อยู่ในชุมชน และเป็นการส่งเสริมให้ สตรีเข้ามามีบทบาทในการทำงานในชุมชน เพื่อเกิดความเสมอภาคในชุมชน และให้เกียจ ซึ่งกันและกันเป็นการรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ และวัดวาอาราม ไม่ให้เสื่อมโทรม และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ช่วยกันรักษา เพื่อเป็นสมบัติของชุมชน และปลูกฝัง

ให้คนรุ่นหลังรู้จักคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้คนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษ์ และให้อยู่คู่ชุมชนอย่างยาวนาน ให้การอารักขา คุ่มครอง อันชอบธรรมแก่ภิกษุ สามเณร เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่ดำรงให้คงอยู่ด้วย การให้คุณค่าของผู้นำทางความเชื่อ หรือผู้นำชุมชนในการแสดงออกทางการเมืองอย่างเหมาะสม การฟังคำแนะนำจากผู้ที่เป็นครุฑในเชิงของการชี้ถูกผิดเหมาะสม การแสดงออกต่อผู้ประสบการณ์ในการแสดงออกต่อประเด็นทางการเมือง หรือสิทธิทางการเมืองอย่างเหมาะสม อันจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง พระสงฆ์สามเณร เป็นบุคคลที่ ฟังแว่นการให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และรวมเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนให้คนมันเพียรทำความดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (2564) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ได้แก่ 1. การหมั่นประชุม กันเนืองนิตย์ 2. ความพร้อมเพียงกันประชุม 3. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. การเคารพประธานและความ คิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม 5. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการ คุ่มครองผู้อ่อนแอ 6. การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง 7. การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ ศรีสมบัติ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารงานของ เทศบาลตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้าน การให้เกียรติคุ่มครองสิทธิสตรีและเด็ก ด้านอนุรักษ์โบราณสถานและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดี งาม ด้านการประชุมกันเป็นนิตย์ ด้านการเคารพนับถือเชื่อฟังผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชา ด้านการ ประชุมหรือเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน และด้านการส่งเสริมปกป้องอันชอบธรรมต่อพระพุทธศาสนา และด้านการไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามใจชอบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ประชาชนที่มี เพศ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความ คิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นความสัมพันธ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้

B หมายถึง Buddha dhamma คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนิสิตได้นำหลักอปริหานิยธรรม 7 ที่เป็นหลักธรรมสร้าง ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ มาเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทำให้ประชาชนออกไปมีส่วนร่วมในชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น เช่น ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านกิจกรรมของชุมชน หลักอปริหานิยธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่ เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมประชาชนในการออกไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

V หมายถึง Voting คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามหลักอปริหานิยธรรม เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในประเทศที่มีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ ที่ต้องแสดงออกทางการเมืองด้วยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และแสดงความตื่นตัวทางการเมืองเมืองมีการขับเคลื่อนทางการเมือง เพื่อให้ตัวเองได้รับรู้

ข่าวสารทางการเมือง และตามทันเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อการอยู่ในสังคมอย่างทันเหตุการณ์บ้านเมือง และการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและมีความสุข

C หมายถึง Community Activity คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านกิจกรรมของชุมชน ตามหลักอปิธานิยธรรม เป็นการร่วมตัวกันระหว่างประชาชนในชุมชนกับผู้นำชุมชน เพื่อร่วมกันเรียกร้องปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อทำสิ่งที่ประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นการตัวกันเพื่อรับฟังปัญหาและร่วมกันแสดงออกความคิดเห็นของกันและกันระหว่างเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

C หมายถึง Campaigning Activity คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ตามหลักอปิธานิยธรรม เป็นช่วยรณรงค์ในการหาเสียงด้วยการแนะนำวิธีการ หลักการวิธีการในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และให้ประชาชนรู้ถึงโทษในการทุจริตการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีจิตใต้สำนึกที่ดี และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และเคารพกฎการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และวิธีการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง
2. ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายปลูกฝังจิตใต้สำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และโทษของการทุจริตในการเลือก เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง ด้วยการรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
3. ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายให้ประชาชนร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นสมบัติของชุมชนที่ประชาชนทุกคนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิ หน้าที่เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความเป็นพลเมือง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น
2. ส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน และนำมาใช้ในการปกครองชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปลูกฝังการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

กิตติ ศรีสมบัติ. (2559). *การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสัน ผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิราภพ ทวีสูงส่ง. (2566). *ทำไม ? “เรา” ต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://shorturl.asia/f91Sg>

ณัฐพล บุญยพัฒน์. (2562). *ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย (พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน): ข้อสังเกตในเชิงทฤษฎี*. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (The Third National Conference on Public Affairs Management in the Digital Era). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญเรือน เนียมปาน. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดปทุมธานี*. *วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์*, 8(12), 292-307.

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร. (2564). *การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสร้อยทอง ปณญาอุโธ. (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มุกดา เตจ๊ะสา. (2558). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ศิริพิมพ์ ศรีปลั่งกั และจิราภรณ์ คำจันทร์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 25(2), 140-153.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- โสภณ สุพงษ์. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.